

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Monikulttuuristen perheiden päiväkodin toimintaan osallistuminen

Blomberg, Johanna
Purkunen, Milja

2017 Laurea

LAUREA Laurea-ammattikorkeakoulu
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Monikulttuuristen perheiden päiväkodin toimintaan osallistuminen

Johanna Blomberg
Milja Purkunen
Sosionomikoulutus
Opinnäytetyö
Tammikuu, 2017

Johanna Blomberg & Milja Purkunen

Monikulttuuristen perheiden päiväkodin toimintaan osallistuminen

Vuosi 2017

Sivumäärä 33

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa, monikulttuuristen perheiden kiinnostuneisuutta osallistua päiväkodin toimintaan aktiivisemmin. Tavoitteena oli saada päiväkotien henkilökunnalle konkreettista tietoa, ovatko monikulttuuriset perheet kiinnostuneita osallistumaan päiväkodin toimintaan ja kuinka perheet haluaisivat osallistua toimintaan?

Opinnäytetyö oli laadullinen tutkimus, jossa aineiston keruu toteutettiin kyselylomakkeen avulla. Kyselyt jaettiin Espoon kaupungin yhteen päiväkotiin ja kolmeen ryhmäperhepäiväkotiin monikulttuuristen perheiden vanhemmille. Vastattuja kyselyitä saimme takaisin 17 kappaletta. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysin tyyliä lajittelemalla pelkistetyt ilmaisut sekä tilastollisilla menetelmillä. Tärkeimpänä teoreettisena taustana opinnäytetyössämme oli kasvatuskumppanuus, varhaiskasvatussuunnitelma, osallisuus ja monikulttuurisuus.

Opinnäytetyön tulokset osoittavat sen, että monikulttuuriset perheet ovat kiinnostuneita osallistumaan sekä päiväkodin toimintaan, että lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Avainasemassa on päiväkodin henkilökunta, joilta toivottiin vanhempien kannustamista osallistumaan sekä aktiivista tiedottamista suomen kielen lisäksi myös englanniksi. Henkilökunnalle kuitenkin toivottiin parempaa englannin kielen taitoa. Päiväkodin toimintaan osallistuminen koettiin tärkeänä ja toimintaan haluttiin osallistua erityisesti vanhempainiltojen kautta sekä perustamalla vanhempainyhdistys. Ymmärrettiin, että vanhempien aktiivisuudella on mahdollista kehittää päiväkotien laatua ja haluttiin, että vanhempien aktiivisuus lisääntyisi päiväkodin arjessa. Vastauksista nousi vahvasti esiin vastaajien luottamus työntekijöiden ammattimaisuuteen.

Opinnäytetyömme antaa muille päiväkodeille sekä kaikille monikulttuuristen perheiden kanssa työskenteleville kehittämisen ideoita sekä pohdinnan aiheita omaan työskentelyyn ja perheiden osallistamiseen. Opinnäytetyömme on tuonut esiin monikulttuuristen perheiden mielipiteitä, toiveita sekä ajatuksia, mitä varmasti moni muukin monikulttuurinen perhe ajattelee ja pohtii.

Kiinnostava jatkotutkimuksen aihe opinnäytetyömme pohjalta voisi olla esimerkiksi kantaväestön sekä monikulttuuristen perheiden päiväkodin toimintaan osallistumisen vertailu. Onko siinä eroja? Myös erittäin mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe olisi, että lähtevätkö monikulttuuriset perheet osallistumaan päiväkodin toimintaan, kun tutkimuksemme kautta saatujen tulosten perusteella yhteistyöpäiväkotimme lähtevät kehittämään omaa toimintaansa?

Asiasanat: kasvatuskumppanuus, osallisuus, monikulttuurisuus, varhaiskasvatussuunnitelma

Johanna Blomberg & Milja Purkunen

Multicultural families' participation in kindergarten activities

Year	2017	Pages	33
------	------	-------	----

The purpose of this thesis was to study how interested multicultural families are to participate in the activities of a kindergarten. The aim was to provide concrete information for the kindergarten staff whether multicultural families are interested to take part in the activities of a kindergarten and how families would like to participate in the activities.

The thesis was conducted mainly as a qualitative study in which the material was collected by a questionnaire. The questionnaires were shared to our four collaboration kindergartens. Eventually, we received 17 filled questionnaires. The material was analyzed by applying content analysis and statistical methods. The most important theoretical bases in our thesis were co-parenting, participation, multiculturalism and early childhood education as well as care curriculum.

The results of the thesis indicate that multicultural families are interested to take part in the kindergarten's activities and also in the planning of their child's early childhood education, implementing and evaluation. The kindergarten staff are in key position and it was wished that they support families in participating in the activities and inform the parents clearly in Finnish as well as in English. However it was indicated that kindergarten staff should have better English skills. The respondents found that it is important to take part in the activities of the kindergarten, for example, through parents' evenings and by establishing a parent's committee. The respondents also understood that the parents' activity may contribute to the kindergartens' quality and the parents' activity will increase in the kindergarten's everyday life. The responses strongly highlighted the parents' trust in the professionalism of the kindergarten employees.

From the perspective of other kindergartens and people who work with multicultural families, the thesis provides development ideas and topics for discussion in the work of the kindergarten staff and participation with the families. The thesis has arisen such opinions, ideas and wishes of several multicultural families that are surely considered by many other multicultural families and early childhood educators.

An interesting topic for further study could be, for example, to investigate the differences in the participation between the original population and multicultural families. Another interesting topic would be whether multicultural families participate more in the kindergartens' activities after our study as the collaboration kindergartens start to develop their own actions.

Keywords: co-parenting, participation, multiculturalism, early childhood education, care curriculum

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet & Espoon varhaiskasvatussuunnitelma	7
3	Kasvatuskumppanuus varhaiskasvatuksessa	10
4	Vanhempien osallisuus	12
5	Monikulttuurisuus	13
	5.1 Monikulttuurinen perhe	14
	5.2 Monikulttuurinen varhaiskasvatus	15
6	Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset	17
7	Tutkimusmenetelmä & aineiston keruu	18
8	Aineiston analysointi	19
9	Tulokset.....	20
	9.1 Vanhempien osallistuminen päiväkodin toimintaan.....	22
	9.2 Vanhempien kiinnostuneisuus osallistua lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin	23
10	Johtopäätökset	24
11	Pohdinta	24
12	Eettisyys ja luotettavuus	28
13	Jatkotutkimusehdotukset.....	29
	Lähteet	30
	Liitteet.....	31

1 Johdanto

Sosionomi opintojemme aikana olemme olleet kiinnostuneita varhaiskasvatuksesta sekä monikulttuurisuudesta ja siksi halusimme sisällyttää nämä aiheet opinnäytetyöhömmme. Yhteistyöpäiväkotia etsiessämme kerroimme toiveestamme tehdä aihe monikulttuurisuuteen liittyen, mutta muutoin annoimme työelämän itse määritellä mikä tutkimuksen kohde olisi, sillä halusimme tehdä tutkimuksemme aiheesta, josta päiväkodin olisi tarvetta tutkia. Yhteistyöpäiväkodeiltamme tulikin toive tarttua varhaiskasvatuslaissakin määriteltyyn osallisuuden kohtaan ja yhteistyöpäiväkotien haasteeseen saada monikulttuurisia perheitä osallistumaan päiväkodin toimintaan aktiivisemmin.

Osallisuus vanhemman näkökulmasta tarkoittaa konkreettista osallistumista ja toimintaa lapsen varhaiskasvatuksessa. Osallistumisen ohella tavoite on myös vahvistaa vanhemman kokemuksellista osallisuutta, sitoutumista lapsensa elämään myös varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvattajalta vanhempien kutsuminen osallisuuteen vaatii vastavuoroisuutta ja aloitteellisuutta. Vanhempien osallisuuteen kannustamisessa merkityksellistä on, miten perheiden ääni päiväkodissa kuuluu ja millaista tietoa vanhempi päivähoidosta saa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 26.)

Päiväkodeissa yleistyvä perheiden monikulttuurisuus on hyvin ajankohtainen aihe, sillä tällä hetkellä kasvava pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden määrä näkyy erityisesti pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Päiväkotien henkilökunta, lapset ja perheet tulevat kohtaamaan uusia haasteita ja tilanteita, joiden parissa ei välttämättä ole aiemmin totuttu työskentelemään. Tämän takia on erityisen tärkeää luoda yhteyksiä ja kontakteja päiväkodin työntekijöiden sekä vanhempien välille, jotta väärinymmärrykset ja eriarvoisuus voitaisiin estää. On selvää, että hyvän kasvatuskumppanuus suhteen luomiseen tarvitaan molemminpuolista dialogia. Useimmiten varhaiskasvatuksessa muutenkin puhutaan vain lasten osallisuudesta ja siksi mielestämme onkin tärkeää, että opinnäytetyö käsittelee juuri monikulttuuristen vanhempien osallisuutta eikä heidän lastensa.

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus ja aineiston keruu toteutettiin kyselylomakkeen avulla. Aineisto analysoitiin tilastollisilla menetelmillä sekä sisällönanalyysin tyyliä lajittelemalla pelkistetyt ilmaisut. Tärkeimpänä teoreettisena taustana opinnäytetyössämme ovat varhaiskasvatussuunnitelma, kasvatuskumppanuus, osallisuus ja monikulttuurisuus.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten saada monikulttuuriset perheet osallistumaan päiväkodin toimintaan aktiivisemmin. Tavoitteena oli saada päiväkotien henkilökunnalle konkreettista tietoa monikulttuuristen perheiden osallistamisesta ja sen lisäämisestä.

Samalla monikulttuuriset perheet saavat äänensä kuuluviin ja tulosten kautta esiin voi tulla muita kehitettäviä asioita, joita perheet toivovat päiväkodeissa tehtävän.

2 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet & Espoon varhaiskasvatussuunnitelma

Opetushallitus on määritellyt varhaiskasvatussuunnitelman perusteet varhaiskasvatuslain perusteella, joiden mukaan paikalliset ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan ja varhaiskasvatus toteutetaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita ohjaa erityisesti varhaiskasvatuslaki, jossa säädetään lapsen oikeudet varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen tavoitteet.

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää ja näin ollen tärkeä asia lapsen kasvun ja oppimisen kannalta. Huoltajilla on ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta. Varhaiskasvatuksen tarkoituksena on tukea ja täydentää kotien kasvatustehtävää ja vastata omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista. Varhaiskasvatuksen valtakunnallisen ohjauksen tarkoituksena on luoda yhdenvertaiset edellytykset lasten kokonaisvaltaiselle kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. (Opetushallitus 2016, 8.)

Varhaiskasvatussuunnitelman päämääränä on tukea ja ohjata varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä sekä edistää laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista koko yhteiskunnassa. Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määrätään varhaiskasvatuksen keskeisistä tavoitteista ja sisällöistä sekä tämän lisäksi varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lasten huoltajien välisestä yhteistyöstä, monialaisesta yhteistyöstä sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä. (Opetushallitus 2016, 8.)

Varhaiskasvatussuunnitelman tulee määritellä, ohjata ja tukea varhaiskasvatuksen järjestämistä paikallisesti. On tärkeää ottaa huomioon paikalliset erityispiirteet, pedagogiset painotukset sekä lasten tarpeet. Paikalliset suunnitelmat eivät voi sulkea pois mitään lain, asetuksen tai varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden edellyttämää tavoitetta tai sisältöä. (Opetushallitus 2016, 9.)

Espoon varhaiskasvatussuunnitelman mukaan (2013) varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tarkoituksena on lisätä varhaiskasvatushenkilöstön ammatillista osaamista, vanhempien osallisuutta ja moniammatillista yhteistyötä eri palvelujen kesken, joilla tuetaan lasta ja perhettä ennen lapsen oppivelvollisuuden alkamista. Yhdessä esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden kanssa varhaiskasvatussuunnitelman perusteet tukevat valtakunnallisesti

lasten hyvinvointia ja kasvua. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat kaikkia toimintamuotoja yhteiskunnan järjestämässä ja valvomassa varhaiskasvatuksessa.

Kuntien tehtävänä on arvioida varhaiskasvatuksen palvelujen toteutumista ja laatia omassa suunnitelmassaan varhaiskasvatuksen sisällöt ja toimintatavat jotka muodostavat eri oppimista tukevan ja edistävän kokonaisuuden. (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2013.)

Varhaiskasvatuksen järjestäjien tehtävänä on laatia varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin pohjautuvat paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat. Laatimisvelvoite koskee myös kunnan järjestämää muuta varhaiskasvatusta ja kunnan valvonnassa olevaa yksityistä lasten päiväkotitoimintaa tai yksityistä perhepäivähoitoa. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat velvoittavia ja on oleellista, että niitä arvioidaan ja kehitetään. (Opetushallitus 2016, 9.)

Espoon varhaiskasvatussuunnitelman (2013) tavoitteena on tuoda kestävä kehitys varhaiskasvatuksen käytäntöjä ohjaavaksi periaatteeksi. Suomessa on tällä hetkellä käynnissä kansallisen kestävän kehityksen strategian uudistaminen, joka on tarkoitus toteuttaa yhteiskuntasitoumuksena läpäisemään kaikkia yhteiskuntamme toimijoita. Uudistuksen lähtökohtina on hyvä elämä, hyvinvointi sekä kestävä kehitys. Nämä periaatteet näkyvät myös Espoon varhaiskasvatussuunnitelmassa.

Espoon varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on vahvistaa kestävän kehityksen näkemystä ja tehdä se luontevaksi osaksi varhaiskasvatusta. Kasvatuksen tarkoituksena on tähdätä kestävän kehityksen elämäntapaan, joka luo hyvää elämää ja hyvinvointia lapsille ja aikuisille. Kestävä kehitys on kuitenkin käsitteenä monitahoinen se kattaa kaikki elämänalueet. Kestävän elämäntavan ottaminen osaksi päivittäistä varhaiskasvatuksen toimintaa on kasvattajien ja lasten yhteinen mielenkiintoinen oppimisprosessi, joka edellyttää kaikilta yhteisössä toimivilta henkilöiltä pohdintaa omista ja yhteisistä toimintatavoista, valintojen arviointia sekä halua parantaa toimintaa jatkuvasti. (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2013, 8.)

Varhaiskasvatuksen perustana on laaja-alainen osaaminen, jolla edistetään lasten kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä vanhempien kanssa. Varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaavat myös kaupunginvaltuuston päättämät Espoon arvot, joita ovat asukas- ja asiakaslähtöisyys, vastuullisuus ja oikeudenmukaisuus. Toimintaa ohjaavat lisäksi kaupunginvaltuuston päättämä Espoo-tarina sekä päämäärät ja tavoitteet. (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2013, 11.)

Lasten- ja vanhempien tarpeiden huomioon ottaminen, voimassa oleva lainsäädäntö sekä ajankohtainen tieto hyvästä varhaiskasvatuksesta ohjaavat varhaiskasvatuspalvelujen kehittämistä. Varhaiskasvatuspalvelujen valikoima on monipuolinen ja kattaa erilaiset päivähoito- ja järjestämismuodot. Varhaiskasvatuspalveluja järjestetään kunnallisina ja yksityisinä. Tavoit-

teena on palvelujen oikeudenmukainen ja tasavertainen saatavuus kaikille perheille. Varhaiskasvatuksen kaiken toiminnan tulisi edistää ja lisätä lapsen laaja-alaista hyvinvointia, toisia huomioivaa käyttäytymismuotoja, toimintatapojen vahvistumista ja itsenäisyyden asteittaista lisäämistä. (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2013, 12.)

On tärkeää, että kasvatuskumppanuus näkyy kaikissa varhaiskasvatuksen periaatteissa ja käytännöissä, koska sillä vahvistetaan erityisesti siirtymävaiheessa olevaa lasta, joka aloittaa varhaiskasvatuksen, siirtyy ryhmästä toiseen, esiopetukseen ja edelleen kouluun. Kasvatuskumppanuutta voidaan vahvistaa muun muassa sillä, että kasvattajat vierailevat tutustumiskäynnillä lasten kotona, erilaisissa tutustumiskäytännöillä ja vanhempainilloilla. Aidoimmillaan kasvatuskumppanuuden merkitys näkyy arjen päivittäisessä toiminnassa, kuten vanhempien ja henkilökunnan välisissä kohtaamisissa, vanhempien aktiivisella osallistumisella lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekoon ja arviointiin sekä muina päiväkodin toimintaan osallistumisen mahdollisuuksina, jotka antavat vertaistukea ja auttavat kestävien ihmissuhteiden muodostumisessa. (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2013, 39.)

Lapsiryhmän kaikkia lapsia koskevat vanhempainillat toteutetaan lapsiryhmä- tai pienryhmäkohtaisesti vuorovaikutuksen ja osallisuuden mahdollistavina dialogisina vanhempainiltoina. Vanhempainillan aihe ja tavoite valitaan lapsiryhmän tai vanhempien tarpeiden pohjalta. Tavoitteena on yhteisen keskustelun ja pohdinnan kautta molemminpuolisen tiedon lisääminen lapsen arjesta, lapsiryhmälle ajankohtaisten aiheiden suunnittelu ja käytännöistä sopiminen sekä vanhempien välisen vertaistuen vahvistuminen. Vanhempainiltoihin sisällytetään lyhyt pedagoginen osuus eli kasvattajan tietopaketti vanhemmille ajankohtaisesta aiheesta. Vanhempainillat suunnitellaan niin, että ne muodostavat vanhempien näkökulmasta jatkumon. (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2013, 39.)

Espoon suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa jokaiselle lapselle laaditaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma yhdessä vanhempien kanssa. Yksilölliset varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan ryhmän kasvattajien, lapsen vanhempien ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden havaintojen perusteella. Tärkeimpinä tavoitteina suunnitelmien laatimisessa on lapsen asioiden tarkastelu yhdessä vanhempien kanssa, lapseen tutustuminen ja niiden asioiden kirjaaminen, joita kasvattajilta edellytetään lapsen kasvun ja oppimisen tukemisessa. Lapsiryhmissä laaditaan ryhmän oma varhaiskasvatussuunnitelma, joka ohjaa kasvatus- ja opetustyötä. Ryhmän varhaiskasvatussuunnitelma rakennetaan lapsikohtaisia varhaiskasvatussuunnitelmia apuna käyttäen. (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2013, 40.)

Monikulttuurisuuskasvatus kuuluu kaikille varhaiskasvatuksessa oleville lapsille ja sen tavoitteena on tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden sekä kulttuurien välisen ymmärryksen lisäämi-

nen, jolla lisätään kulttuurien välistä vuoropuhelua yhteisymmärryksen lisäämiseksi. Monikulttuurisia lapsia tuetaan heidän omassa äidinkielessään ja oman kulttuurin säilyttämisessä yhteistyössä perheiden kanssa. Heille myös laaditaan yhdessä vanhempien kanssa kaksikielisuuden suunnitelma, joka toteutetaan osana lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Onnistunut kielikasvatus ja monikulttuurisuuskasvatus tukevat lasten valmiuksia toimia monimuotoistuvassa maailmassa sekä auttavat lasten kotoutumista. (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2013, 46.)

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen kulttuurista osaamista, tämä tarkoittaa, että lapsia tulisi rohkaista tutustumaan erilaisiin kulttuureihin, kieliin ja ihmisiin. Varhaiskasvatuksen henkilöstö toimii tärkeänä esikuvana lapsille ja huomiota tulee kiinnittää ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Erilaiset leikit, ruuat ja juhlat antavat hyvän mahdollisuuden tutustua erilaisiin kulttuureihin, joista on myös tärkeää keskustella avoimesti lasten kanssa. Kulttuuriperintönä saadut tiedot ja taidot vahvistavat lapsen identiteettiä, opettavat avarakatseisuuteen sekä auttavat tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Myönteisen suhteen luominen moninaiseen ympäristöön on monikulttuurisen varhaiskasvatuksen kulmakiviä, joka toteutuakseen edellyttää työntekijöiltä kulttuurien tuntemusta. (Opetushallitus 2016, 23.)

3 Kasvatuskumppanuus varhaiskasvatuksessa

Suomalainen varhaiskasvatus perustuu Yhdistyneiden Kansakuntien Lapsen oikeuksien sopimukseen. Peruseriaatteisiin kuuluu, että lapsella on oikeus tasa-arvoiseen kohteluun ja hyvään elämään. (Halme & Vataja 2011, 9.) Varhaiskasvatuksessa tarvitaan vanhempien ja kasvattajien läheistä yhteistyötä ja asiantuntemusta eli kasvatuskumppanuutta. Kasvatuskumppanuus on vanhempien ja kasvattajien yhteinen kasvatustehtävä, jossa tärkeintä on tasavertainen vuorovaikutus, joka tukee lasten kasvua, kehitystä ja oppimista. (Halme & Vataja 2011, 9; Reunamo 2007, 101.)

Valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelmien perusteissa (2005) kasvatuskumppanuus määritellään vanhempien ja henkilöstön kasvatusyhteistyöksi. Tässä asiakassuhteessa vanhemmat ja kasvattajat ovat samanarvoisia ja tasavertaisia, mutta erilaiset tiedot lapsesta kannattelevat ja edistävät lapsen hyvinvointia, ottaen huomioon lapsen yksilölliset tarpeet jotka ovat tärkeä osa kasvatuskumppanuutta.

Halme & Vataja (2011, 74-75) määrittelevät tekstissään, että välineet onnistuneelle kasvatuskumppanuudelle ovat kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi. Varhaiskasvattajan tulee kuulla ja kunnioittaa vanhempien ajatuksia sekä kohdata heidät inhimillisesti. Varhaiskasvattajalta vaaditaan hyviä vuorovaikutustaitoja, joihin kuuluu empaattisuus, kiinnostus ja rehel-

lisyys. Dialogissa on tärkeää aktiivinen ja arvostava kuunteleminen, jossa voidaan esittää vanhemmille tarkentavia avoimia kysymyksiä. Dialoginen keskustelu on puolueetonta, jonka tarkoituksena on edistää luottamuksellista ja avointa vuorovaikutusta.

Päiväkodin työntekijöiden tulee kuunnella ja huomioida perheiden yksilöllisiä tarpeita sekä huomioida perheen arvot ja voimavarat. Tärkeäksi osaksi työntekijän roolia muodostuu perheen tukeminen arkielämän paineissa ja vanhempien ottaminen mukaan täysivaltaisina osapuolina yhteistyön kehittämiseksi. Kaiken toiminnan tarkoituksena on pyrkiä toimimaan perhelähtöisesti, jonka kautta vahvistetaan perheen kykyä ja pätevyyttä itsenäiseen elämään ja päätöksentekoon. (Halme & Vataja 2011, 71.)

Vanhemmuus on haastava rooli, jonka kehittymiselle tulee antaa tilaa ja aikaa. Onkin tärkeää, että varhaiskasvattaja keskustelee aktiivisesti vanhempien kanssa kasvatuksesta ja tukee perhettä lapsen aloittaessa päivähoidon. Onnistunut ja molempia osapuolia kunnioittava keskustelu auttaa perheitä ymmärtämään suomalaista kasvatuskulttuuria ja samalla työntekijät saavat arvokasta tietoa perheen omasta kasvatuskulttuurista ja toimintatavoista. (Halme & Vataja 2011, 72.)

Hyvää vuorovaikutussuhdetta ei synny ilman aitoa kunnioitusta. Kunnioittava suhde luodaan myönteisellä toiminnalla, jossa perheen yksityisyyttä kunnioitetaan ja hyväksytään se, että kaikkia asioita ei tarvitse jakaa vieraiden ihmisten kanssa. Luottamuksen rakentuminen on prosessi, johon tarvitaan aikaa eikä ongelmalliset tilanteet yleensä ratkea nopeasti. Kasvattajan tulee hyväksyä asioiden keskeneräisyys ja se ettei asiat suju aina hänen toivomallaan tavalla. Vanhempien luottamusta voidaan kasvattaa pienillä teoilla kuten esimerkiksi vanhempien toiveiden huomioiminen lapsen ruokailun suhteen. Perheelle tärkeät ja tutut toimintatavat voivat olla tärkeässä asemassa luottamuksen syntymisessä. (Halme & Vataja 2011, 75.)

Välillä tulee tilanteita, jolloin vanhempien ja varhaiskasvattajien näkemykset eivät kohtaa. Tällaisissa tilanteissa varhaiskasvattajan tulisi ymmärtää, mihin perheiden toiminta- ja kasvatustavat perustuvat. Täydellistä yhteisymmärrystä on mahdotonta saavuttaa, mutta se ei ole välttämättä joka tilanteessa tarpeellista, koska liialliseen yhteisymmärrykseen pyrkiminen saattaa sulkea todelliset ristiriidat ja näkemyserot keskustelun ulkopuolelle. Ristiriitatilanteissa on kuitenkin tärkeää pyrkiä kompromissiin ja ennen kaikkea ajatella lapsen etua, joka voidaan saavuttaa molempia osapuolia kunnioittavilla neuvotteluilla ja keskusteluilla. Vaikka perheen kuunteleminen ja ymmärtäminen on tärkeää, on kuitenkin muistettava, että päivähoitoa ohjaavat lait, asetukset ja ihmisoikeussopimukset, joiden mukaan tulee toimia. (Halme & Vataja 2011, 76-77.)

4 Vanhempien osallisuus

Varhaiskasvatustlain (36/1973) 7b §:ssä on säädetty seuraavasti: ”Lapsen vanhemmille tai muille huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.” Mahkosen (2016, 154) mukaan päiväkodin henkilöstön ja vanhempien tulee yhteisesti sitoutua toimimaan määrättyillä tavoilla. Sitoutuminen merkitsee henkilöstön näkökulmasta vanhempien tahdon selvittämistä ja huomioon ottamista.

Käsitteenä osallisuus tarkoittaa oikeutta saada tietoa itseään koskevista asioista, vapautta ilmaista oman mielipiteensä ja tätä kautta päästä vaikuttamaan ja ottamaan vastuuta itseään koskevista asioista. Osallisuudesta puhuttaessa muita usein esille tulevia käsitteitä ovat osallistuminen, osallistaminen, vaikuttaminen ja valtaistaminen. Osallisuudessa tulee ilmi sekä yksilöllinen että yhteisöllinen elementti, sillä yksilön tulisi kokea itsensä arvokkaaksi osallistuessaan erilaiseen toimintaan ja jotta tämän toteutuminen olisi mahdollista, on yhteiskunnan oltava sellainen, jossa osallisuus on mahdollista. Varhaiskasvatuksessa yhteisöllisyyden elementti tulee esille lapsen sekä hänen vanhempiansa osallisuuden mahdollistamisella, huomioimisella sekä siihen kannustamisella. Osallisuus voidaan nähdä osana arkipäiväistä toimintaa kuten kotona, harrastuksissa, koulussa, leikkipaikoissa, joukkoliikenteessä. Osallisuus on siis laaja käsite, joka kattaa melkein kaikki elämän eri osa-alueet. (Hujala & Turja 2011; 46-48; Pajulammi 2014, 141.)

Päiväkodin toiminnan vieminen kohti osallisuuden kulttuuria on tärkeää. Monipuolisen toimijuuden myötä lapset ja heidän vanhempansa voivat kehittää omaa osaamistaan ja osoittaa kyvykkyyttään. Osallisuuteen tukeminen ja sen mahdollistaminen tukee erityisesti maahanmuuttajaperheitä heidän kotoutumisprosessissaan. Lasten näkemysten ja mielipiteiden kuunteleminen auttaa aikuista näkemään lapset aktiivisina toimijoina ja se voi myös auttaa kasvattajaa kehittämään hänen omaa pedagogista toimintaansa ja ammatillisuutta. (Hujala & Turja 2011, 52-53.)

Osallisuus on osa kasvatuskumppanuutta. Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemisessa. (Stakes 2005, 31.) Vanhemmilla tulisi olla mahdollisuus vaikuttaa yksikön varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön sekä osallistua sen arviointiin. Lähtökohta vanhempien ja lasten suorittamalle arvioinnille on, että varhaiskasvatussuunnitelma on koko kasvatusyhteisön yhdessä laatima, aktiivisessa käytössä ja sen sisältö on vanhempien ja koko henkilöstön tiedossa. Vanhempien ja lasten tekemät toiminnan arvoinnit ovat osa varhaiskasvatuksen jatkuvaa kehittämistä. (Stakes 2005, 32.)

Espoon varhaiskasvatussuunnitelmassa (2013, 39) korostetaan tärkeinä osa-alueina henkilökunnan ja lasten vanhempien välistä avointa vuorovaikutusta, jossa vanhempien osallisuus ja kumppanuus huomioidaan heti perheen ensi-kontaktista alkaen. Hujala & Turja (2011, 14-15.) nostavat tekstissään esille, että vanhemmilla on tärkeä vastuu ja oikeus lapsensa kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä, jota tulisi korostaa entistä enemmän. Päiväkodin ja vanhemman yhteistyö on tärkeää, koska sillä voidaan ehkäistä lapsen syrjäytymistä. Perheen osallisuutta ja hyvinvointia tukee aidosti kuunteleva ja arvostava päiväkodin henkilökunta, jotka ottavat huomioon perheen yksilölliset tarpeet ja lähtökohdat.

5 Monikulttuurisuus

Käsitteet suvaitsevaisuus, rasismi, etnisyys ja nationalismi ovat tuttuja puheenaiheita suomalaistenkin keskusteluissa, joita käsitellään niin kansalais- ja lehti keskusteluissa, politiikassa ja tutkimuksissa. Monikulttuurisuus on kuitenkin käsitteenä monimuotoinen ja hankalakäyttöinen, siksi monikulttuurisuudesta puhuttaessa olisi aina hyvä tarkentaa, mitä sillä tarkoitetaan. Yksinkertaisimmillaan se tarkoittaa sitä, että yhdessä maassa asuu useisiin eri kansoihin kuuluvia ihmisiä, tällöin voidaan puhua myös kulttuurien moninaisuudesta. Usein suomalaisessa yhteiskunnassa maahanmuuttoa käsitellään uutena asiana, vaikka tosiasiaa Suomi ei ole koskaan ollut yksikulttuurinen maa, vaikka niin väitetäänkin. Läpi Suomen historian monikulttuurisuus on ollut osana yhteiskuntaamme ja erityisesti 1990-luvulla kasvanut maahanmuutto on tehnyt monikulttuurisuuden uudella tavalla ajankohtaiseksi. Monikulttuurisuutta tarkastellaan usein negatiivisuuden ja stereotyyppien kautta, aiheuttaen sen, että kulttuuria käsitellään muuttumattomana, tiettyyn aikaan ja paikkaan kuuluvana ilmiönä, jolle ei anneta tilaa muuttua. (Rastas, Huttunen & Löytty 2013, 16-17; Paavola & Talib 2010, 26-27.)

Negatiivisen ja stereotyyppisen ajattelutavan vuoksi lapsi voidaan nähdä muuttumattomana ja ennalta määriteltynä, jolloin hänen oppimisestaan ja käyttäytymisestään voidaan tehdä herkästi vääriä johtopäätöksiä. On muistettava, että jokaiselle kulttuurille ominaista on sen muuttuvaisuus, joten asioiden tulkitseminen vain yhdestä näkökulmasta voi olla lapsen kehityksen kannalta hyvin vahingollista, sillä erilaisilla uskomuksilla ja stereotyyppioilla voi olla myös lapsen arviointia ohjaava vaikutus. Onkin tärkeää, että kasvattaja tunnistaa itsessään myös mahdolliset negatiiviset ennakkoluulot, jotka saattavat kohdistua eri vähemmistöjä kohtaan. Tällöin on mentävä näiden ennakkoluulojen juurille ja pohdittava, mistä ne johtuvat ja onko niillä minkäänlaista totuuspohjaa. (Paavola & Talib 2010, 27-28.)

Vaikka monikulttuurisuus on olennainen osa yhteiskuntaamme, käsitettä käytetään kuitenkin lähinnä vain maahanmuuttajista puhuttaessa, vaikka monikulttuurisuus on paljon muutakin. Monikulttuurisuus on laaja käsite, joka sisältää muun muassa etnisyyden, kulttuurin, kielen,

uskonnon, seksuaalisuuden ja sosioekonomisen aseman. Monikulttuurisuuden käsite kuvailee-kin paremmin yhteiskunnan monia kulttuureja, eikä sitä tulisi liittää vain maahanmuuttajiin. On muistettava, että jokaisessa ryhmässä ja kulttuurissa yksilöiden välillä on eroavaisuuksia, joka on tärkeää ottaa huomioon monikulttuuristen perheiden kanssa työskennellessä. Työntekijän tulisi perehtyä eri kulttuurien tuntemukseen ja moninaisuuden ymmärtämiseen, koska tämä helpottaa hänen työtään ja yhteisymmärrystä kasvattajan ja perheen välillä. (Paavola & Talib 2010, 11-12.)

5.1 Monikulttuurinen perhe

Maahanmuutto ja kotoutuminen ovat aina haasteellisia prosesseja, joka voi aiheuttaa masentuneisuutta, unettomuutta ja muita fyysisiä ja psyykkisiä oireita. Kotoutumisen prosessin aikana vanhemmilla ei välttämättä ole voimia toimia vanhemman roolissa kuten aiemmin, koska heidän voimavaransa hiipuvat. Kahden kulttuurin uussuomalaisen puolison kotoutumisprosessi ja kulttuurishokki voivat olla yllätys suomalaiselle puolisolalle ja hänenkin tietämystään ja vanhemmuuden tukemista tulisi lisätä. (Oksi-Walter 2009, 132.) Kaksikulttuurisessa perheessä kulttuurit usein törmäävät keskenään, koska puolisoitten odotukset, arvot, ja toimintatavat ovat erilaisia, jotka voivat aiheuttaa ristiriitoja. Kahden kulttuurin liitot hajoavatkin kolme kertaa useammin kuin yhden kulttuurin liitot. (Oksi-Walter 2009, 133-134.)

Toisesta kulttuurista tulevan vanhemman voi olla vaikeaa toteuttaa omia kasvatuseriaatteitaan, koska kasvatustyöympäristö usein määrittää, kumman kasvatustavoista on päällimmäisenä. Kuitenkin monikulttuurisen perheen lapsella on usein kokemus kahdesta perusteiltaan erilaisesta kasvatustavoista. Joskus vanhemman näkemykset ja toimintatavat voivat poiketa hyvinkin voimakkaasti yhteiskunnan vallitsevista arvoista tai jopa laeista. (Oksi-Walter 2009, 114.)

Lapselle kahden kulttuurin yhdistämisestä voi olla hyötyä, mutta usein siihen liittyy myös haasteita. Kouluikäisellä lapsella voi ilmentyä suuri tarve olla samanlainen kuin muut ikätoverit ja käyttäytyä ympäristön odotusten mukaisesti, sillä monikulttuurisessa perheessä arkinen elämä, pukeutuminen ja kieli voivat poiketa ympäristöstä. Onkin tärkeää, että lapsi kokee pärjäävänsä erilaisissa arkisissa ristiriidoissa. Kaksikulttuuriset perheet ja lapset kaipaavat nykyistä enemmän heidän tarpeisiinsa sopivia palveluita ja tukimuotoja, sillä heidän identiteetti prosessinsa on erityinen monine haasteineen. On huomattava, että perheen hajoaminen ja vanhempien pitkäaikainen työttömyys asettavat haasteensa myös lapsen identiteetin muodostumiselle. (Oksi-Walter 2009, 114-137.)

Integraatio ei tarkoita pelkästään asuinmaahan sopeutumista, vaan monikulttuuristen perheiden lasten tulee tuntea kuuluvansa myös ulkomaalaisen vanhempansa kulttuuriin. (Oksi-Wal-

ter 2009, 117.) Olisikin tärkeää, että kotona vanhemmat käsittelevät lasten ihonväreä ja erilaisuutta jo pienestä asti, koska se antaa lapselle välineitä käsitellä mahdollista kiusaamista ja erilaisuuden tunnetta. Lapsen hyvä itsetunto auttaa häntä jaksamaan arkielämässä kohdatavissa haasteissa, olipa hän sitten erilainen kielen, ihonvärin tai kansalaisuutensa vuoksi. Kaksikulttuuristen lasten identiteettiä tulee vahvistaa monin eri tavoin ja päiväkodeissa sitä voidaan tukea muun muassa erilaisten pelien, leikkien ja draaman keinoin. (Oksi-Walter 2009, 143.)

Kasvattajien ja vanhempien tulisi huomioida ja nostaa esille kaksikulttuurisen lapsen vahvuuksia, joita ovat tapojen, uskomusten ja kielten rikkaus. Aikuisten tulisi nähdä monikulttuurisuus rikkautena, joka voi hyödyntää lasta läpi hänen koko elämänsä. Kaksikulttuuriset lapset osaavat kyseenalaistaa vanhoja totuttuja kuvioita ja luovat uusia tapoja tehdä toisin. Jo lapsena eri kulttuurien vuoropuheluun tottuneet löytävät itsensä uusista mahdollisuuksista. (Oksi-Walter 2009, 144.)

Monikulttuurisia perheitä tulisi tukea kolmannen kulttuurin luomisessa. Kolmas kulttuuri syntyy, kun kahdesta eri kulttuurin toimintatavoista luodaan pariskunnalle ja perheelle yhteisiä toimintatapoja, jotka tukevat heitä lasten kasvatuksessa ja perheen elämässä. Kulttuuriin, kieliin, uskontoon ja kasvatukseen liittyvistä erimielisyyksistä tulisi keskustella kehittäväällä ja molempia osapuolia kunnioittavalla tavalla, jonka tarkoituksena on lisätä kommunikaatiota ja vuorovaikutusta. Parhaillaan kolmas kulttuuri voimaannuttaa perheenjäseniä ja auttaa heitä selviämään arjessa. (Oksi-Walter 2009, 145.)

Monikulttuurisen perheen arki voi parhaimmillaan opettaa elämän moninaisuutta pienissä ja isoissa asioissa. Kotona omaksuttu monikulttuurisuus on tärkeä ja syvä kokemus, jonka avulla oppii antamaan toiselle oikeuden ajatella omalla tavallaan, ilman että tarvitsee muuttaa omia mielipiteitään. Monikulttuurisuus on avoimuutta ja avarakatseisuutta, erilaisten ihmisten ja kulttuurien kunnioittamista, jossa annetaan aidosti tilaa erilaisuudelle. Eri kulttuurien vaikutteet rikastuttavat ja voimaannuttavat lapsen omaa identiteettiä. (Oksi-Walter 2009, 117.)

5.2 Monikulttuurinen varhaiskasvatus

Monikulttuurisuus on tullut vahvasti osaksi myös lasten maailmaa. Maahanmuuttajataustaisten lasten määrä päiväkodeissa on lisääntynyt ja lasten elämä on muuttunut globaalimmaksi, johon on vaikuttanut erityisesti media. (Paavola & Talib 2010, 233.)

Lapsen oikeuksien sopimuksen 29. artiklan mukaan lasten koulutuksen tavoitteena ovat kunnioituksen edistäminen lapsen vanhempia, omaa sivistyksellistä identiteettiä, kieltä ja arvoja

kohtaan sekä myös lapsen asuin- ja synnyinmaan kansallisia arvoja sekä hänen omasta poikkeavia kulttuureja kohtaan. Nämä oikeudet kuuluvat kaikille lapsille, ilman minkäänlaista lapsen tai vanhempiensa rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen, etniseen tai sosiaaliseen alkuperään, varallisuuteen, vammaisuuteen, syntyperään tai muuhun seikkaan perustuvaa erottelua. Lapsen oikeuksien sopimuksen tärkeä periaate on lapsen etu, lapsen oikeus hyvään ja tasapainoiseen elämään sekä lapsen mielipiteensä huomioon ottaminen. Nämä lähtökohdat ja periaatteet näkyvät myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Lapsi tulee kohdata hänen yksilöllisten tarpeensa, persoonallisuutensa ja perhekulttuurinsa huomioon ottaen. (Paavola & Talib 2010, 233-234.)

Maahanmuuttajalapsia varten on tehty erilaisia linjauksia, jotka ovat peruselementtejä onnistuneen varhaiskasvatuksen turvaamiseksi. Maahanmuuttajataustaisen lapsen varhaiskasvatuksen tulee tukea äidinkielen oppimista ja vieraskielisillä lapsilla varhaiskasvatus tukee myös suomen ja ruotsin oppimista. Lasta rohkaistaan käyttämään äidinkieltään luonnollisissa tilanteissa toisten lasten ja kasvattajien kanssa. Lisäksi lapsella on oikeus omaan kulttuuriinsa ja uskontoonsa ja hänellä tulee olla mahdollisuus kasvaa sekä oman kulttuuripiirin että suomalaisen yhteiskunnan jäseniksi. Lapsen oikeudet eivät saa riippua asuinpaikasta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta taustasta tai etnisestä alkuperästä. Myös etninen ja sukupuolten välinen tasa-arvo on tärkeää, ottaen huomioon tyttöjen ja poikien väliset kehityserot. (Halme & Vataja 2011, 10.)

Kasvatuksessa on vältettävä lapsen joutumista kahden kulttuurin ristivetoon. Lapsen tulee päiväkodissa ollessaan kokea, että hänen kulttuuriaan ja kieltään arvostetaan. Lapsen vanhempien myönteinen suhtautuminen omaan kulttuuriinsa helpottaa kahteen kulttuuriin kasvamista ja edistää lapsen sopeutumista uuteen. Vanhempien ja kasvattajan tulisi nähdä kaikki kielet ja kulttuurit yhtä arvokkaina. Varhaiskasvattajan tehtävänä onkin herättää vanhempien tietoisuus etnisen ryhmän tärkeydestä. Lapsen identiteetti vahvistuu, kun hänen ymmärryksensä hänen omista juuristaan ja kulttuuristaan syvenee. Monikulttuurisessa kasvatuksessa päätavoitteena tulisikin olla auttaa lasta saavuttamaan suurempi itseymmärrys sekä tarjota lapselle monipuolisesti kulttuurisia, etnisiä ja kielellisiä kokemuksia. Huomiota tulee kiinnittää erityisesti rasismien ja ennakkoluulojen poistamiseen, sillä lapset alkavat hahmottaa eroja ja tekemään luokitteluja jo varhaisessa iässä. Se ei kuitenkaan tarkoita, että kaikille lapsille asetetaan samanlaiset tavoitteet, vaan lapsen yksilölliset kyvyt tulee ottaa huomioon niitä kehittäen ja arvioiden. (Halme & Vataja 2011, 11-45; Paavola & Talib 2010, 229.)

On ymmärrettävää, että vanhempien voi olla vaikea ohjata ja opastaa lastaan toimimaan hyväksyttävästi sosiaalisissa tilanteissa, jos perheen toimintatavat poikkeavat suomalaisista. Myös vanhemmat voivat vielä opetella suomalaista tapaa toimia erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa ja heillä saattaa olla virheellinen kuva suomalaisten lasten kasvatuksesta ja elämästä.

Suomalainen kasvatus saattaa tämän takia näyttäytyä heille liian vapaana ja jopa arvottomana, mikä ei todellisuudessa pidä paikkaansa. Onkin tärkeää, että vanhempien kanssa keskustellaan avoimesti vanhemmuuden rooleista ja tuetaan tasapainoisen ja toimivan roolin löytämisessä. Maahanmuuttajaperheitä tulisi kannustaa ja ohjata erilaisten harrastusten pariin, koska ne lisäävät kontakteja kantasuomalaisiin ja auttavat luomaan ystävyyssuhteita. Mukaan harrastustoiminnan löytämiseksi päiväkodin henkilökunta voi yhdessä miettiä vanhempien kanssa lapsen vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita sekä kertoa erilaisista harrastusmahdollisuuksista. (Halme & Vataja 2011, 73.)

Perhelähtöisyys on varhaiskasvatuksen kulmakiviä. Tämä tarkoittaa sitä, että päiväkodin työntekijät kuuntelevat perhettä ja ottavat heidän tarpeitaan huomioon. Tärkeää on tunnistaa perheen yksilölliset arvot ja voimavarat sekä nähdä perhe jatkuvasti muuttavana ja kehittyvänä yksilönä. Maahanmuuttajaperheille arkielämän järjestäminen voi olla haastavaa, joten työntekijöiden tehtävänä on myös tukea perheitä arkeen liittyvissä kysymyksissä ja tarvittaessa neuvoa heitä eteenpäin erilaisten palveluiden piiriin. Kaiken toiminnan tarkoituksena on pyrkimys perhelähtöisyyteen sekä vahvistaa perheen kykyä ja pätevyyttä itsenäiseen päätöksentekoon ja elämään. (Halme & Vataja 2011, 71.)

6 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Saimme ehdotuksen opinnäytetyömme aiheeseen alun perin yhteistyöpäiväkodeiltamme, jotka ovat kohdanneet haasteita monikulttuuristen lasten ja perheiden määrän kasvaessa päivähoitossa. Yhteistyöpäiväkotimme sijaitsevat alueella, jossa asuu paljon monikulttuurista väestöä. Yhteistyöpäiväkodeissa onkin paljon monikulttuurisia perheitä lapsineen, jolloin päiväkodeille monikulttuurisuuteen liittyvät aiheet ovat hyvin ajankohtaisia. Yhteistyöpäiväkotimme käsittävät yhden kolmiryhmäisen päiväkodin sekä kolme ryhmäperhepäiväkotia. Päiväkodin henkilökunta on pitänyt erityisen haasteellisena perheiden saamisen osallistumaan päiväkodin toimintaan esimerkiksi vanhempainiltoihin ja erilaisiin tapahtumiin, jonka vuoksi perheet jäävät usein sivuun päiväkodin toiminnasta ja arjesta. Monikulttuuriset perheet voivat myös olla tietämättömiä tai väärän käsityksen vallassa siitä, miten varhaiskasvatus yhteiskunnassamme toimii ja mitä osallisuus käytännössä tarkoittaa. Tämä vaikuttaa merkittävästi perheiden ja työntekijöiden kasvatuskumppanuuteen ja sen syntymiseen, jonka edellytyksenä on molemminpuolinen kommunikaatio ja kanssakäyminen. Myös varhaiskasvatuslaissa mainitaan perheiden osallisuuden tärkeys päiväkodin toimintaa suunniteltaessa ja toteuttaessa, joten monikulttuuristen perheiden osallisuuden vähäisyys päiväkodin toimintaan on ongelma, johon on suhtauduttava vakavuudella. Jotta monikulttuuristen perheiden heikon osallisuuden taustat ja syyt selviävät ja niihin pystyttäisiin vaikuttamaan, vaatii käsiteltävä aihe tutkimusta ja siihen perehtymistä monikulttuuristen perheiden sekä päiväkodin henkilökunnan omien käsitysten ja kokemusten kautta.

Opinnäytetyön lähtökohtana on se, että monikulttuuristen perheiden osallisuus ei toteudu toivotulla tavalla yhteistyöpäiväkotien arjessa. Opinnäytetyön tarkoitus onkin antaa päiväkodin henkilökunnalle konkreettista tutkimustietoa monikulttuuristen perheiden osallistamisesta ja sen lisäämisestä sekä siitä, miten monikulttuuriset perheet kokevat ja ymmärtävät osallisuuden. Konkreettisen tiedon ja päiväkodin henkilökunnan osaamisen kautta maahanmuuttaja-perheiden kynnys osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja toteutukseen madaltuu.

Opinnäytetyömme tutkimuskysymykset ovat: Miten monikulttuuriset perheet haluaisivat osallistua päiväkodin toimintaan? Miten monikulttuuriset perheet vaikuttavat lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin päiväkodissa?

7 Tutkimusmenetelmä & aineiston keruu

Opinnäytetyömme on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Kvalitatiivinen tutkimus mahdollistaa ymmärtämään, mistä ilmiössä on kyse (Kananen 2015, 71). Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tarkoitus pyrkiä tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 157). Opinnäytetyömme muodostui tutkielmaksi. Tutkielma on tieteellinen kirjoitus, jossa oppii jäsentämään omat ja toisten ajatukset ongelman kannalta mielekkäällä tavalla sekä organisoimaan tutkimuksessa esitetyt tosiasiat (Uusitalo 2001, 112-113).

Kvalitatiivisen tutkimuksen yleisimpiä aineistonkeruumenetelmiä ovat havainnointi, haastattelu, kysely sekä dokumentteihin perustuva tieto (Tuomi & Sarajärvi 2013, 71). Opinnäytetyömme tutkimusmenetelmänä oli kysely, minkä toteutimme paperisena kyselylomakkeena. Kyselylomake jaettiin päiväkotien monikulttuuristen perheiden vanhemmille. Lomakkeessa kysyimme vastaajien omia ajatuksia osallisuudesta sekä vastaajien omaa kiinnostuneisuutta osallistua päiväkodin toiminnan suunnitteluun. Kyselylomakkeen avulla saadaan kerättyä tietoa muun muassa ihmisten toiminnasta, mielipiteistä, asenteista, arvoista ja erilaisista yhteiskunnan ilmiöistä (Vehkalahti 2014, 11). Kyselylomakkeen etuna pidetään sitä, että niiden avulla pystytään keräämään laaja tutkimusaineisto, siinä voidaan kysyä monia asioita ja kyselymenetelmä on tehokas, koska se säästää tutkijan aikaa (Vehkalahti 2014, 190).

Kyselylomake voidaan jakaa avoimiin ja suljettuihin osioihin. Avoimessa osiossa vastataan vapaamuotoisesti, kun taas suljetun osion vastausvaihtoehdot on annettu valmiiksi lomakkeessa. (Vehkalahti 2014, 24.) Kyselytutkimuksissa käytetään enemmän suljettuja osioita, mutta usein myös avoimiakin osioita tarvitaan. Molemmilla on niin hyvät kuin huonot puolensa. Valmiit vastausvaihtoehdot selkeyttävät mittausta sekä helpottavat tietojen käsittelyä olennaisesti. Sanallisista vastauksista saatetaan saada tutkimuksen kannalta tärkeää tietoa, joka muuten voisi jäädä kokonaan havaitsematta. (Vehkalahti 2014, 26.) Kyselylomake sisälsi sekä avoimia

että suljettuja kysymyksiä. Pyrimme siihen, että kyselylomake olisi mahdollisimman helposti ymmärrettävä, yksinkertainen ja nopeasti täytettävä.

Päädyimme kyselylomakkeeseen, sillä uskoimme kyselyn olevan kaikista selkein ja helpoin toteuttaa. Kysely tehtiin paperisena versiona sähköisen sijaan, sillä tällöin jokaisella oli mahdollisuus vastata kyselyyn eikä kyselyn täyttämiseen vaadittu esimerkiksi nettiyhteyttä tai tietokonetta. Kyselylomake tehtiin englannin kielellä, sillä harvalla monikulttuurisista perheistä on kielitaitoa täyttää lomaketta suomeksi. Ensin kyselyt jaettiin päiväkotien vanhempainillassa, mutta koska monikulttuuristen perheiden osallistujamäärä oli vähäinen, jaettiin loput kyselyt monikulttuuristen perheiden lasten lokerikkoihin. Lokerikkoihin jaetut kyselylomakkeet saimme takaisin muutaman viikon kuluttua ja yhteensä palautuneita kyselyitä tuli 17 kappaletta.

8 Aineiston analysointi

Laadullinen aineisto on usein tarkoituksenmukaista kirjoittaa puhtaaksi sanatarkasti eli litteroida. Litterointi voidaan tehdä kerätystä aineistosta tai valikoiden. (Hirsjärvi ym. 2010, 222) Kyselylomakkeiden palaututtua, aloimme litteroida aineistoa eli kirjoitimme kyselylomakkeiden vastaukset yhteiseksi kokonaisuudeksi ja karsimme tutkimukselle epäolennaisen tiedon pois.

Kyselytutkimuksissa voidaan hyödyntää niin määrällisiä kuin laadullisia menetelmiä. Sanallisia vastauksia on antoisampaa analysoida laadullisilla menetelmillä, mutta saatuja tuloksia voidaan myös esittää tiivistäen määrällisillä menetelmillä. (Vehkalahti 2014, 13) Aineiston analysointiin käytimme niin määrällisiä kuin laadullisia tutkimusmenetelmiä. Kyselylomake kun sisälsi sekä avoimia että suljettuja osioita. Avoimia osioita on miellyttävämpi analysoida laadullisin menetelmin ja suljettuja osioita taas määrällisin menetelmin.

Sisällönanalyysillä pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa kadottamatta sen sisältämää informaatiota. Sisällönanalyysi on tekstianalyysiä, jossa etsitään tekstin inhimillisiä merkityksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 103.) Analyysillä luodaan selkeyttä aineistoon, jotta voidaan tehdä selkeitä ja luotettavia johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. Aineiston laadullinen käsittely perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan, jossa aineisto aluksi hajotetaan osiin, käsitteellistetään ja kootaan uudestaan uudella tavalla loogiseksi kokonaisuudeksi. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 107-108.) Sisällönanalyysiin kuuluu kolme vaihetta. Ensin aineiston redusoidaan eli pelkistetään analysoitava aineisto tiiviimmäksi tai pilkotaan se osiin. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 109). Seuraava työvaihe on klusterointi, jossa aineisto ryhmitellään. Pelkistetyt ilmaisut käydään läpi ja niistä etsitään samankaltaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samaa asiaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään omaksi

luokaksi. Ryhmittely luo pohjan kohteena olevan tutkimuksen perusrakenteelle sekä alustavia kuvauksia tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 110.) Viimeinen vaihe on aineiston abstrahointi eli käsitteellistäminen, jossa muodostetaan teoreettisia käsitteitä sekä erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto. Käsitteellistämistä jatketaan yhdistelemällä luokituksia niin kauan kuin se on aineiston sisällön näkökulmasta mahdollista. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 111.)

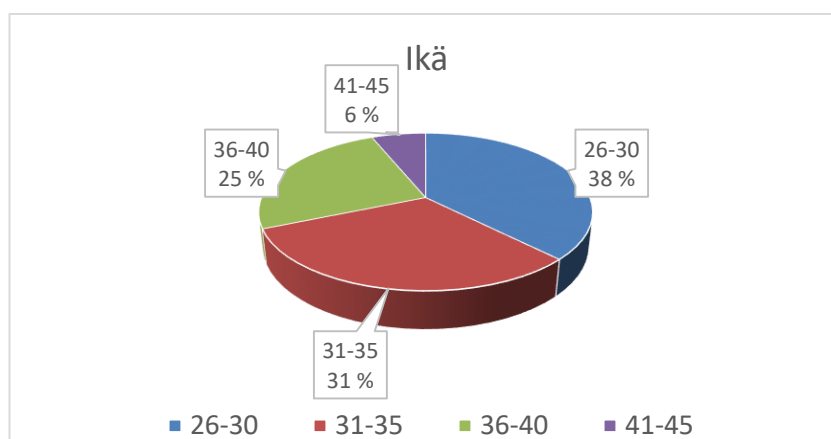
Analysointiin käytimme sisällönanalyysin piirteitä. Niukan aineiston vuoksi ei ollut kannattavaa analysoida aineistoa sisällönanalyysin vaiheiden mukaan. Laadullinen aineisto analysoitiin sisällönanalyysin tyyllisesti lajittelemalla pelkistetyt ilmaisut, jolloin vastaukset saatiin ymmärrettävämpään muotoon.

Koska kyselylomakkeemme sisälsi myös määrällistä tutkimustietoa, piti meidän käyttää tilastollisia menetelmiä aineistomme analysoinnissa. Käytimme määrällisten vastausten esittämiseen Word-ohjelma ympyrä- sekä palkkikaavioita.

9 Tulokset

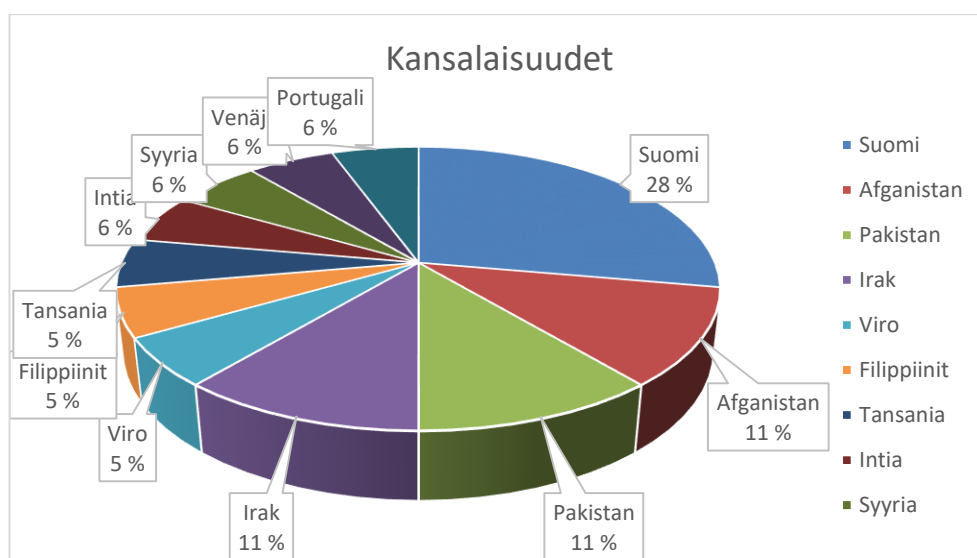
Kyselymme oli paperinen kyselylomake. Kyselylomake oli englannin kielellä. Kysely sisälsi avoimia sekä suljettuja kysymyksiä ja väittämiä. Kyselyt jaettiin päiväkotien yhteisessä vanhempainillassa syyskuun lopulla, mutta koska monikulttuurisia perheitä oli paikalla vain pieni määrä, jaoimme kyselyt vielä monikulttuuristen perheiden lasten lokerikkoihin niille, jotka eivät vanhempainiltaan osallistuneet. Vastauksia saimme takaisin yhteensä 17kpl.

Vastaajista suurin osa oli naisia. Suurin vastanneiden ikäluokka oli 26-30-vuotiaat (38%), toiseksi suurin 31-35-vuotiaat (31%), kolmanneksi 36-40-vuotiaat (25%). Vähiten vastanneita oli 41-45-vuotiaissa (6%). Ikäluokkia oli myös enemmän, mutta näihin luokkiin ei ollut ollenkaan vastaajia.

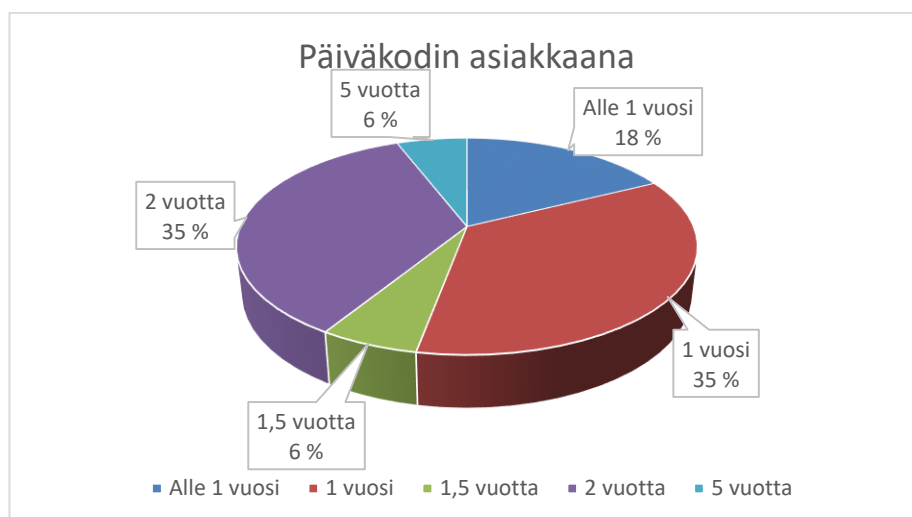
Kuvio 1. Vastanneiden vanhempien ikä

Koska opinnäytetyömme tarkoitus oli tutkia monikulttuurisia perheitä, joissa toinen vanhemmista saattoi myös olla suomalainen, halusimme sisällyttää kyselyyn kansalaisuuden määrittelyn. Kyselyyn olivatkin vastanneet monipuolisesti eri kansalaisuuksia omaavia mutta suurin osa vastaajista omasi Suomen kansalaisuuden (28%).

Kuvio 2. Vastanneiden vanhempien kansalaisuus

Päiväkodissa asiakkaana olleiden vuodet vaihtelivat, kuitenkin suurin osa oli ollut vuoden tai kaksi vuotta (35%) päiväkodin asiakkaana.

Kuvio 3. Vastaajien asiakkuuden kesto päiväkodissa

9.1 Vanhempien osallistuminen päiväkodin toimintaan

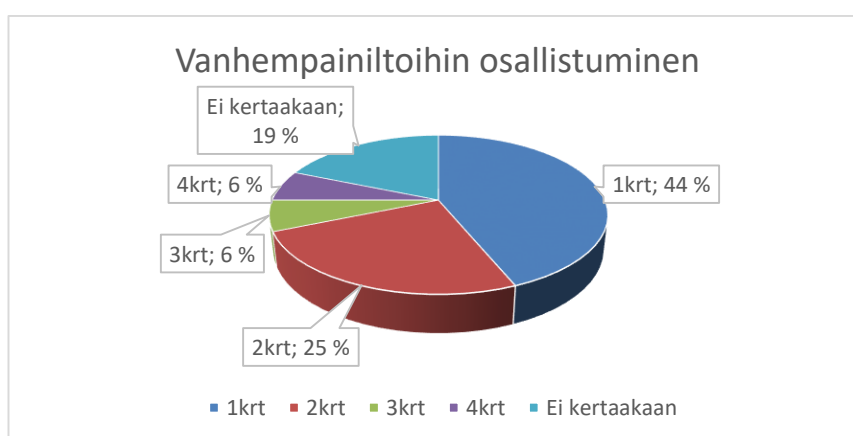
Koska yhteistyöpäiväkotiemme pulmana oli se, etteivät päiväkodin monikulttuuriset perheet osallistuneet päiväkodin toimintaan, halusimme kyselyssämme kysyä, että miten vastaajat haluaisivat osallistua päiväkodin toimintaan. Alustimme kysymystä kertomalla, että mitä vanhempien aktiivinen osallistuminen tarkoittaa. Yleisin vastaus oli, että päiväkodin toimintaan haluttiin osallistua erityisesti vanhempainiltojen kautta. Muutama vastaaja mainitsi, että heillä olisi kiinnostusta kyllä osallistua kaikkeen mahdolliseen toimintaan, johon vanhempi vain voi osallistua. Haluttiin myös perustaa vanhempainyhdistys ja sitä kautta päästä osallistumaan retkien ja juhlien suunnitteluun sekä järjestämiseen.

”Perustamalla vanhempainyhdistyksen ja sitä kautta osallistua esim retkiin, juhlien järjestelyihin jne.”

”Kaikessa.”

”Vanhempainillat ovat todella tärkeitä meille, joihin mielihyvin osallistuisimme. Jos on jotakin mikä tarvitsee meidän paikallaoloa päiväkodissa, haluamme olla paikalla...”

Kysyimme, että kuinka moneen vanhempainiltaan vastaaja on osallistunut. Suurin osa vastaajista oli osallistunut kerran (44%), toiseksi suurin osa vastaajista oli osallistunut kaksi kertaa (25%) ja kolmanneksi suurin osa ei ollut osallistunut kertaakaan vanhempainiltoihin (19%). Loput vastaajista olivat osallistuneet 3-4 krt (6%).

Kuvio 4. Vastaajien vanhempainiltoihin osallistumisen määrä

Kysyimme, onko vastaajien vanhempainiltoihin osallistuminen estynyt enemmän kuin kaksi kertaa? Vastaajista suurin osa vastasi ettei vanhempainiltoihin osallistuminen ole estynyt enemmän kuin kaksi kertaa (81%). Kyllä vastanneilta kysyimme avoimella kysymyksellä, että

miksi vanhempainiltoihin osallistuminen on estynyt enemmän kuin kaksi kertaa. Estyminen oli johtunut töistä tai siitä, ettei lapselle oltu saatu hoitajaa vanhempainillan ajaksi.

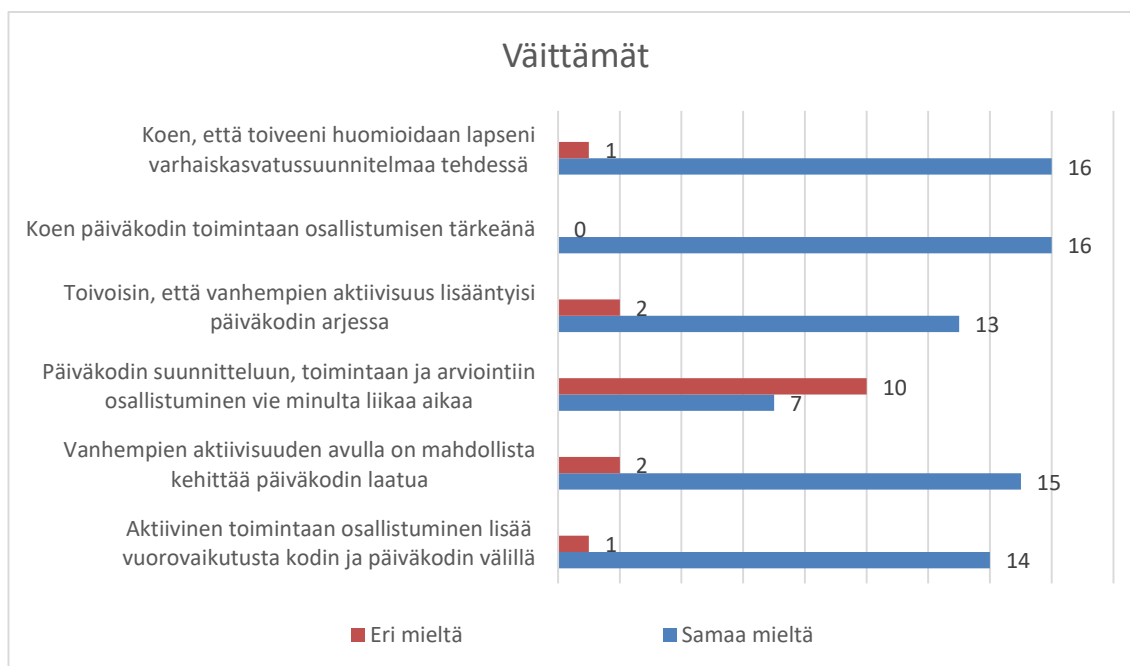

Kuvio 5. Vastaajien vanhempainiltoihin estyminen

9.2 Vanhempien kiinnostuneisuus osallistua lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin

Kysyimme suoraan vastaajilta, että onko heillä ylipäänsä kiinnostusta osallistua päiväkodin toiminnan suunnitteluun. Vastaukset jakautuivat tasaisesti, sillä toiminnan suunnittelusta oli kiinnostuneita 53% ja ei-kiinnostuneita 47%.

Selvitimme vastaajien kiinnostuneisuutta osallistua päiväkodin toimintaan esittämällä väittämiä, joihin vastattiin joko kyllä eli samaa mieltä tai ei eli eri mieltä. Alla olevasta palkkikaaviosta (Kuvio 6) voidaan huomata, että vastaajat ovat olleet hyvin samaa mieltä väittämistä. Vastaajat ovat samaa mieltä väitteistä, että heidän toiveensa huomioidaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tehdessä, he kokevat päiväkodin toimintaan osallistumisen tärkeänä ja, että sillä on mahdollista kehittää päiväkodin laatua, vastaajat toivovat vanhempien aktiivisuuden lisääntyvän päiväkodin arjessa sekä sen, että aktiivinen osallistuminen lisää vuorovaikutusta kodin ja päiväkodin välillä. Vastaajista väitteeseen ”Päiväkodin suunnitteluun, toimintaan ja arviointiin osallistuminen vie minulta liikaa aikaa” samaa mieltä oli 41% ja eri mieltä taas 59%.

Kuvio 6. Vastaukset väittämiin

10 Johtopäätökset

Kyselylomakkeella pyrittiin selvittämään vastaajien omia ajatuksia osallisuudesta sekä vastaajien omaa kiinnostuneisuutta osallistua päiväkodin toiminnan suunnitteluun. Tuloksista nousi esille selvästi se, että monikulttuuristen perheiden vanhemmat ovat kiinnostuneita osallistumaan sekä päiväkodin toimintaan, että lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Päiväkodin toimintaan haluttiin osallistua erityisesti vanhempainiltojen kautta. Työntekijöiden kannustaminen vanhempia osallistumaan päiväkodin toimintaan pidettiin tärkeänä asiana. Ymmärrettiin, että vanhempien aktiivisuudella on mahdollista kehittää päiväkodin laatua ja haluttiin, että vanhempien aktiivisuus lisääntyisi päiväkodin arjessa. Myös päiväkodin toimintaan osallistuminen koettiin tärkeänä. Lomakkeiden lopussa oli myös palaute osio, joista nousi vahvasti esiin vastaajien luottamus työntekijöiden ammattimaisuuteen.

11 Pohdinta

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää, miten saada monikulttuuriset perheet osallistumaan päiväkodin toimintaan aktiivisemmin. Tavoitteena oli saada päiväkotien henkilökunnalle konkreettista tietoa monikulttuuristen perheiden osallistamisesta ja sen tukemisesta. Tutkimuskysymykset olivat: Miten monikulttuuriset perheet haluaisivat osallistuvat päiväkodin toi-

mintaan? Miten monikulttuuriset perheet vaikuttavat lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin päiväkodissa? Tulosten avulla saimme vastauksia tutkimuskysymyksiimme.

Opinnäytetyöprosessi alkoi tammikuussa 2016 keskustellessamme ohjaamme kanssa, mahdollisesti meitä kiinnostavista tutkimusaiheista. Haluamamme kiinnostuksen aiheet olivat varhaiskasvatus sekä monikulttuurisuus. Maaliskuussa löysimme yhteistyöpäiväkotimme ja huhtikuussa kävimme keskustelemassa päiväkotien johtajan kanssa enemmän aiheesta sekä opinnäytetyömme toteutuksesta, aikataulusta ja vanhempainillan käytännön järjestelyistä. Heinäkuussa esitimme opinnäytetyö suunnitelman ja oponoimme toisen suunnitteluvaiheessa olevan opinnäytetyön. Elokuussa tutkimukselle myönnettiin tutkimuslupa Espoon kaupungin sivistystoimesta. Syyskuussa kyselylomakkeet jaettiin sekä vanhempainillassa että lasten lokerikkoihin. Vanhempainillassa maahanmuuttajataustaisia perheitä oli vain muutama, joten suurin osa kyselyistä jaettiin lasten lokerikkoihin. Täytetyt kyselylomakkeet palautuivat lokakuun lopulla, jolloin vastausten läpikäynti ja tulosten analysointi käynnistyi. Tammikuussa 2017 esitimme valmiin opinnäytetyön, jolloin saimme vielä palautetta ja korjausehdotuksia ohjaavalta opettajaltamme.

Tiedonkeruu tapaa pohtiessa mietimme myös kasvokkain tehtävän haastattelun mahdollisuutta kyselylomakkeen sijaan. Haastattelun kautta olisimme voineet saada syvällisempiä vastauksia ja meillä olisi mahdollisuus kysyä tarkentavia kysymyksiä. Haastattelussa vastaajien ajatukset ja mielipiteet oltaisiin saatu selkeämmin esiin. Kuitenkin luovuimme kasvokkain tehtävästä haastattelu tavasta melko pian, sillä koimme sen meille liian haasteelliseksi tavaksi. Monikulttuuristen perheiden kielitaito saattaa rajoittua vain omaan äidinkieleen, jonka kielitaitoa meillä tutkimuksen tekijöillä ei ole. Joidenkin perheiden kohdalla oltaisiin voitu pärjätä englannin kielellä, mutta monen muun perheen kohdalla oltaisiin jouduttu käyttämään tulkkia. Kyselylomakkeeseen olisimme kuitenkin voineet vielä laittaa syventävämpiä ja tarkentavia kysymyksiä enemmän, sillä vastauksia läpi käydessämme jäimme kaipaamaan joistakin vastauksista tarkennusta. Syy miksi jotkin kysymykset jäivät kovin pintapuolisiksi oli varmasti se, että halusimme kyselylomakkeeseen lyhyitä ja ytimekkäitä kysymyksiä, jotta vastaaminen olisi helppoa sekä vaivatonta ja saisimme mahdollisimman monta täytettyä kyselylomaketta takaisin.

Opinnäytetyöprosessin aikana pääsimme yllättymään positiivisesti, sillä ennakko ajatuksista poiketen täytettyjä kyselylomakkeita palautui odotettua enemmän. Koska monikulttuuristen perheiden osallistuminen päiväkodin toimintaan oli vähäistä, pohdimme, että tuleeko kyselyitä palautumaan kovinkaan montaa. Pidimme kyselyiden jakamista vanhempainillassa hyvänä asiana, sillä vanhemmat saisivat silloin heti vastata kyselyyn rauhassa, kun sille oltaisiin

vanhempainillassa varattu oma aikansa. Kuitenkin monikulttuuristen perheiden osallistujamäärä oli vähäinen vanhempainillassa, jolloin päädyimme jakamaan kyselyt myös monikulttuuristen perheiden lasten lokerikkoihin. Ajattelimme, ettei kyselyitä tulisi enää palautumaan kovin montaa, kun vanhemmat joutuisivat täyttämään kyselyn omalla ajallaan sekä muistaa vielä tuoda täytetty kysely takaisin päiväkotiin. Uskomme, että päiväkodin työntekijöiden vanhempien muistuttamisella on ollut suuri rooli siinä, että kyselyitä palautui yllättävän paljon.

Opinnäytetyömme on rakentunut vahvasti osallisuus käsitteen ympärille. Varhaiskasvatuslakiin on myös määritelty erikseen osallisuuden kohta, jossa sanotaan että: ”Lapsen vanhemmille tai muille huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.” Lapsille ja heidän vanhemmilleen tai muille huoltajilleen on toimintayksikössä järjestettävä säännöllisesti mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. (Varhaiskasvatuslaki 2015, 7b§.) Vanhempien osallisuuden myötä kuullaan ja huomioidaan vanhempien odotuksia varhaiskasvatukselle ja sen kehittämiseksi. Vanhemmat ovat tärkeä tiedonlähde koskien lapsen elämäkokemuksia, kiinnostuksen kohteita ja edistymistä. Vanhemmilta saatu tieto käytetään hyväksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tehtäessä ja arvioitaessa. Vastavuoroisesti vanhemmat saavat tietoa lapsen oppimisesta ja sen edistämisen keinoista yhdessä tehtyjen arviointien kautta. (Heikka, Hujala & Turja 2009, 101.) On tiedossa, että päiväkodit ovat aktiivisesti yrittäneet osallistaa monikulttuuristen lasten vanhempia osallistumaan päiväkodin toimintaan. On ymmärretty, että vanhemmat ovat tärkein tiedonlähde koskien lapseen liittyvissä asioissa. Päiväkodit ovat saaneet tiivistetyt tulokset kyselyiden vastauksista, joista uskomme heille olevan apua, mietittäessä, että miten jatkossa perheiden kanssa tulisi toimia ja kuinka heidät saataisiin osallistumaan päiväkodin toimintaan paremmin. Osallisuus on osa kasvatuskumppanuutta ja kasvatuskumppanuus taas painottaa vanhempien vahvaa osallistumista ja osallisuutta. Nyt vastuu on heitetty päiväkodeille ja aika sekä toiminta näyttää, lähtevätkö vanhemmat osallistumaan aktiivisemmin tai tuleeko tilanteeseen muunlaista muutosta.

Tutkimukset ovat osoittaneet, että suurimmalla osalla vanhemmista on halua osallistua lapsensa varhaiskasvatukseen ja päiväkodin kehittämiseen (Keskinen & Virjonen 2004, 82). Tutkimuksemme tulosten perusteella voimme myös todeta, että monikulttuuristen perheiden vanhemmilla on myös kiinnostusta osallistua lapsensa varhaiskasvatuksen kehittämiseen sekä halua osallistua päiväkodin toimintaan.

Kuitenkin tutkimuksemme vastauksissa oli havaittavissa ristiriitaa. Tuloksien yhteenvedosta voidaan sanoa, että monikulttuuristen perheiden vanhemmat ovat kiinnostuneita osallistumaan päiväkodin toimintaan ja lapsensa varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Kuitenkin kysyttä-

essä suoraan, että onko vanhemmilla ylipäättänsä kiinnostuneisuutta osallistua päiväkodin toiminnan suunnitteluun, vastaukset jakautuivat tasaisesti niin että 9 kappaletta vastasi kyllä ja 8 kappaletta vastasi ei. Tämä suora kysymys onkin ristiriidassa muiden vastausten kanssa. Ensimmäisenä mieleen tuli, että ovatko vanhemmat loppujen lopuksi ymmärtäneet mitä osallisuudella tarkoitetaan? Ehkei ole ymmärretty, että mitä osallistuminen päiväkodin toiminnan suunnitteluun oikein tarkoittaa? Olisiko meidän pitänyt avata osallisuuden käsitettä vielä enemmän, vaikkakin käsitteestä oli lyhyt alustus aikaisemman kysymyksen kohdalla. Pohdimme myös, että onko kysymys ymmärretty niin, että vastatessaan kyllä vanhemmat jo sitoutuvat osallistumaan päiväkodin toiminnan suunnitteluun. Olisiko meidän pitänyt laittaa kyselyn alkuun, että vastaukset eivät sido vastaajaa mihinkään?

Monikulttuurisen perheen kanssa on tärkeää keskustella vanhemmuudesta ja kasvatuksesta kumpaakin kulttuuria arvostaen. Yhteinen lähtökohta on lapsen etu. Mitä enemmän varhaiskasvattajalla on tietoa lapsesta, perheestä ja sen kulttuuritaustasta, sitä helpompi hänen on työskennellä. Henkilökunnan tulee olla tietoinen perheen lähtömaasta ja kotona puhutuista kielistä. (Halme & Vataja 2011, 74.) Monikulttuuristen perheiden kannustaminen osallistumaan vaatii päiväkodin henkilökunnalta aktiivista toimintaa sekä tietämystä erilaisista kulttuureista. On myös muistettava, että osallisuus voi tarkoittaa eri kulttuureissa eri asioita ja sitä voidaan tarkastella monesta eri näkökulmista, joka on havaittavissa myös kyselyiden tuloksista. Monikulttuuristen perheiden ja päiväkotien henkilökunnalla on omanlaisensa haasteet kommunikoinnissa. Yhteisen kielen löytyminen voi olla haastavaa ja väärinkäsitysten riski kasvaa, kun ei täysin ymmärretä toisiaan. Siksi voisikin kuvitella vaihtoehtoisia tapoja kielelle, esimerkiksi kommunikointi kuvakorttien kautta tai hyödyntää internetin tarjoamia kääntäjä palveluita. Vanhempainilloissa ja muissa tapaamisissa on tärkeää käyttää tulkkia, jolla varmistetaan, että kaikki tulevat kuulluksi ja ymmärretyksi. Vanhemmat tarvitsevat runsaasti tukea ja kannustusta osallistuakseen päiväkodin toimintaan ja heitä tulee tutustuttaa suomalaiseseen kasvatukseen kulttuuriin ja toimintatapoihin sekä kannustaa perheitä tuomaan esille omaa kulttuuriaan. Onnistuneen kasvatuskumppanuussuhteen luomiseksi on oleellista et vanhemmat tuntevat olonsa hyväksytyksi ja heidän mielipiteitään kunnioitetaan, vaikka heidän toimintatapansa ja ajatuksensa eroaisivat kasvattajan ajatusmaailmasta ja ideologista. Vain aidolla, molempia osapuolia kunnioittavalla dialogilla voidaan saada luottamusta rakennettua perheiden ja työntekijöiden välille.

Perehdyimme laajasti opinnäytetyöhön liittyvään aineistoon. Lähdekirjallisuutta etsiessämme huomasimme, että juurikin vanhempien osallisuudesta varhaiskasvatuksessa on niukasti kirjallisuutta. Lapsen osallisuudesta löytyy paljon tietoa ja kirjallisuutta, mutta vanhempien osallisuuden huomioiminen on aivan yhtä tärkeää onnistuneen ja luotettavan kasvatuskumppanuuden syntymiseksi. Sitten kun lähdetään etsimään vielä monikulttuuristen perheiden osallisuutta

teen liittyvää kirjallisuutta, sitä löytyy vielä niukemmin. Monikulttuurisuus on hyvin ajankoh-
tainen aihe, josta on alettu tekemään tutkimuksia sekä kirjoittamaan kirjallisuutta viime vuo-
sina enemmän, joten hyvinkin tuoretta kirjallisuutta löytyy paljolti.

Uskomme opinnäytetyömme antavan muille päiväkodeille sekä kaikille monikulttuuristen per-
heiden kanssa työskenteleville kehittämisen ideoita sekä pohdinnan aiheita omaan työskente-
lyyn ja perheiden osallistamiseen. Opinnäytetyömme on tuonut esiin monikulttuuristen per-
heiden mielipiteitä, toiveita sekä ajatuksia, mitä varmasti moni muukin monikulttuurinen
perhe ajattelee ja pohtii.

12 Eettisyys ja luotettavuus

Jokainen tutkimus sisältää lukuisia eri päätöksiä, jolloin tutkijan etiikka joutuu koetukselle
lukemattomia kertoja tutkimusprosessin aikana. Eettisiä ongelmakohtia ovat: tutkimuslupa-
an liittyvät kysymykset, aineiston keruuseen liittyvät ongelmat, tutkimuskohteen hyväksikäyttö,
osallistumiseen liittyvät ongelmat sekä tutkimuksesta tiedottaminen. Tutkimusta tehdessä,
tulee pohtia peruskysymyksiä: mitä hyötyä tai haittaa tutkittavalle tutkimuksesta on ja miten
heidän yksityisyytensä turvataan. Jokaiselle tutkittavalle tulee antaa riittävää informaatiota
tutkimuksesta, sen tavoitteista ja on korostettava vastaamisen vapaaehtoisuudesta. Kun tut-
kimuksen aineistoa käsitellään, tulee ottaa huomioon sen luottamuksellisuus ja anonyymi-
teetti. Usein täydellinen nimettömyys ei tule kysymykseen, sillä muuten esimerkiksi kyselyyn
vastaamattomien muistuttaminen ei tulisi onnistumaan. (Eskola & Suoranta 1998, 56-57.)

Opinnäytetyön tehdessä huomioimme tutkimukselle asetetut eettiset normit ja työtavat. Ky-
selylomakkeita käsiteltiin luottamuksellisesti ja kysymyksiin vastattiin nimettömästi. Koros-
timme kyselyyn vastaamisen olevan vapaaehtoista. Kyselyn vastaajille kerrottiin tutkimus-
tamme, miten vastauksia hyödynnetään ja mikä tarkoitus tutkimuksella on. Vanhempainillassa
olleille vastaajille kerrottiin edellä mainitut asiat suullisesti ja muille vastaajille informa-
tiota löytyi kyselyn alusta. Tutkimukseen kuuluvia päiväkoteja tai vastaajien nimiä ei mainita
tutkimuksessamme. Opinnäytetyöhön tarvittavan tutkimusluvan haimme suomenkielisestä var-
haiskasvatuksesta Espoon kaupungilta. Tutkimusluvan myöntämisen myötä, lupauduimme luo-
vuttamaan valmiin opinnäytetyön Espoon päivähoidon käyttöön.

Täytetyt kyselyt kerättiin niin, ettei mitään vastaajien vastauksia nähty. Näin emme voineet
tulosten analysointi vaiheessa yhdistää ketään vastaajia vastauksiin ja vastaajien anonyymi-
teetti säilyi. Käsitelimme täytettyjä kyselyitä niin, etteivät ne olleet ulkopuolisten nähtä-
villä. Vanhempainillassa päiväkodin varajohtaja piti kirjaa siitä, kuka vanhempainillassa oli
paikalla, jolloin myös mahdollistui se, että päiväkotia pystyi jakamaan niille monikulttuurisille
perheille lokerikkoon kyselyn, jotka eivät olleet paikalla vanhempainillassa. Me tutkimuksen

tekijät emme kuitenkaan nähneet paikalla olijoiden nimiä, eikä päiväkotit nähnyt palautuneita kyselyitä. Päiväkodit saivat meiltä kyselyistä ainoastaan yhteenvedon vastauksista.

Tutkimusta tehdessämme arvioimme lähteiden luotettavuutta, erityisesti perustuen niiden julkaisuvuoteen. Lähteet, jotka eivät olleet julkaisuvuodeltaan tuoreimmasta päästä, arvioimme tarkkaan niiden käyttöä. Jotkin aihealueet olivat sellaisia, mistä tietoa löytyi niukasti, jolloin jouduimme käyttämään julkaisu vuodeltaan vanhempia lähteitä, mitä olisimme toivoneet.

Olemme myös arvioineet kyselyn vastausten luotettavuutta, sillä vastaukset olivat joissakin kohdin ristiriidassa toisiinsa. Olemme pohtineet mahdollisia syitä esimerkiksi, ovatko vastaajat täysin ymmärtäneet kysymyksiä, kun kyseessä ei ole ollut heidän oma äidinkieltä, jolloin vastauksissa on ristiriitoja.

Monikulttuuriset perheet ovat huomioonotettava ja kasvava osa suomalaista varhaiskasvatusta, joten on tärkeää tunnistaa tätä kohderyhmää koskevat haasteet ja erityispiirteet, kuten kielimuuri, kulttuurien eroavaisuudet ja osallisuus sekä kasvatuskumppanuus käsitteiden mahdollinen erilainen ymmärtäminen. Otimme nämä tekijät huomioon, jotta tutkimuksiin vaikuttavilta virheiltä ja väärinymmärryksiltä välttyttäisiin. Pyrimme pitämään kyselylomakkeen kysymykset helppoina sekä selittämään kyselyiden alussa, mitä kyseisellä käsitteellä tarkoitetaan tässä kyselyssä. Päiväkodin henkilökunta tuki omalta osaltaan kommunikaatiota monikulttuuristen perheiden kanssa ja he korostivat vanhemmille kyselyyn vastaamisen tärkeyttä. Monikulttuuristen perheiden näkemysten ja ajatusten huomioon ottaminen on tärkeää sekä osallisuuden että kasvatuskumppanuuden kannalta, mutta se tukee osaltaan myös monikulttuuristen perheiden integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

13 Jatkotutkimusehdotukset

Opinnäytetyön tehtyämme meistä kiinnostava jatkotutkimuksen aihe voisi olla esimerkiksi kantaväestön sekä monikulttuuristen perheiden päiväkodin toimintaan osallistumisen vertailu. Onko siinä eroja? Myös erittäin mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe olisi, että lähtevätkö monikulttuuriset perheet osallistumaan päiväkodin toimintaan, kun tutkimuksemme kautta saatujen tulosten perusteella yhteistyöpäiväkodeillamme on tietoa, mitä monikulttuuriset perheet oikein haluavat. Opinnäytetyömme tulosten perusteella myös voisi toteuttaa toiminnallisen tutkielman, jossa lähdettäisiin toiminnallisesti osallistamaan monikulttuurisia perheitä.

Lähteet

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Painopaikka: Vastapaino.

Espoon varhaiskasvatussuunnitelma. 2013. Kestävemmän elämäntavan alkupolulla. Espoon suomenkielinen varhaiskasvatus. Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta.

Halme, K. & Vataja, A. 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Painopaikka: Tammi.

Heikka J., Hujala E. & Turja L. 2009. Arvionnista opiksi. Painopaikka: Printel Oy.

Hirsjärvi S., Remes P & Sajavaara P. 2010. Tutki ja kirjoita. Painopaikka: Tammi.

Hujala, E. & Turja, L. 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Painopaikka: Bookwell Oy.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas - Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Painopaikka: Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta- opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus kirjapaino Oy.

Keskinen S & Virjonen H(toim). 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Painopaikka: Tammi.

Mahkonen S. 2016. Varhaiskasvatuslaki. Painopaikka: Edita.

Oksi-Walter, P., Roos, J. & Viertola-Cavallari, R. 2009. Monikulttuurinen perhe. Painopaikka: Otavan kirjapaino Oy.

Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Painopaikka: Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy.

Paavola, H. & Talib, M-T. 2010. Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa. Painopaikka: Bookwell Oy.

Pajulammi, H. 2014. Lapsi, oikeus ja osallisuus. Painopaikka: Talentum.

Rastas, A., Huttunen, L. & Löytty, O. 2013. Suomalainen vieraskirja - kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. Painopaikka: Vastapaino.

Reunamo, J. 2007. Tasapainoinen varhaiskasvatus. Erilaisia tapoja suhtautua muutokseen. Painopaikka: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Stakes, 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Painopaikka: Tammi.

Uusitalo, H. 2001. Tiede, tutkimus ja tutkielma - Johdatus tutkielman maailmaan. Painopaikka: Wsoy.

Varhaiskasvatuslaki 36/1973, 580/2015. Viitattu 14.11.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

Vehkalahti K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Painopaikka: Finn Lectura.

Liitteet

Liite 1: Kyselylomake

Dear Parents! We are final year social service students from Laurea University of applied sciences. We are executing our thesis concerning parents participation on early childhood education, which we are executing by an inquiry. The meaning of answering to this inquiry is major, because through it early childhood education workers get information how to participate their clients more. That's why your answer is very important. All the answers are handled confidentially and they are not spread forward.

Best Regards, Johanna Blomberg & Milja Purkunen

1. Sex Male ☐ Female ☐

2. Age 18-25 ☐ 26-30 ☐ 31-35 ☐ 36-40 ☐ 41-45 ☐
46-50 ☐ 51-55 ☐

3. Nationality _____

4. Family members Father ☐ Mother ☐ 1 child ☐
2 children ☐ 3 children ☐ 4 children ☐
More than 4 children ☐
Other relatives who live with the family _____

5. How many children do you have in kindergarten at this moment? _____

6. How many years you have been kindergarten client? _____

It is important that parents participate in kindergarten's activities. Parents' active participation means that parents take part in kindergarten's activities in many ways. Active participation can be, for example, attending to parents' meetings and parent committee.

7. Write your own words, how would you like to participate to kindergarten's activities?

8. Do you wish that kindergarten workers would encourage you to take part in kindergarten's activities?

Yes ☐ No ☐

8A. If you answered yes, how would you like to be informed of the kindergarten's daily activities and weekly program?

E-mail ☐ By a paper ☐ Other way ☐ How?

9. How many parents' meetings have you already participated in?

10. Has your participation to parents' meetings prevented several times (for more than two times)?

Yes ☐ No ☐

10A. If you answered yes, why has your participation prevented several times?

11. Are you interested in to participate for planning kindergartens' activities?

Yes ☐ No ☐

12. Do you have willingness to take part into kindergarten parents' committee?

Yes ☐ No ☐

13. Claims: I agree = Yes, I disagree = No

Active participation to activities increases interaction between home and kindergarten

Yes ☐ No ☐

By parents' activity it is possible to develop kindergarten's quality

Yes ☐ No ☐

Taking part in to kindergarten's planning, activity and evaluation is too time-consuming for me

Yes ☐ No ☐

I hope, that parents' activity would increase in kindergarten's daily activities

Yes ☐ No ☐

I experience that participation in kindergarten's activities is important

Yes ☐ No ☐

Communication with kindergarten workers is fluent

Yes ☐ No ☐

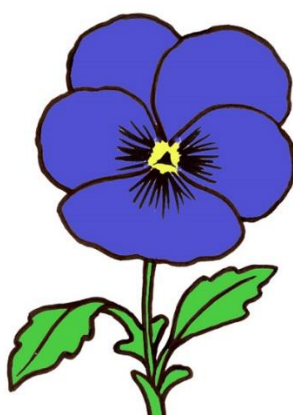
The kindergarten workers are approachable

Yes ☐ No ☐

I experience that my wishes are taken into notice in planning early childhood education and early childhood program

Yes ☐ No ☐

14. Here you can write feedback and development ideas related to kindergartens' activity

Thank you for answering!